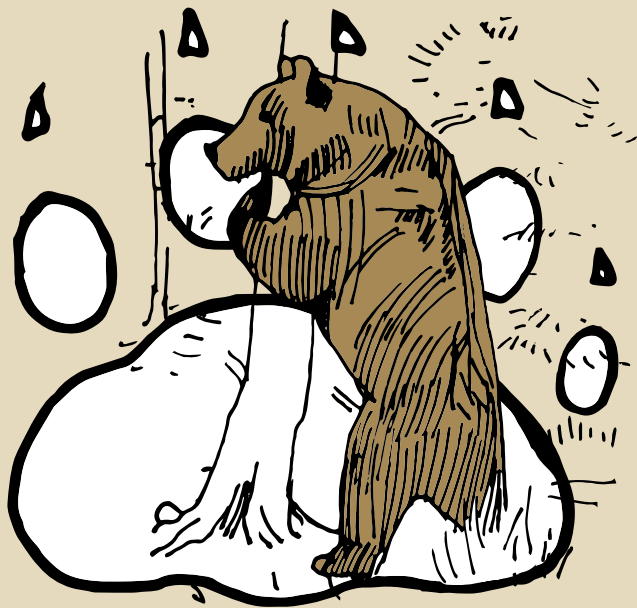

Hnutí DUHA

místní skupina Olomouc

Stopy

VELKÝCH ŠELEM
A JINÝCH LESNÍCH ZVÍŘAT

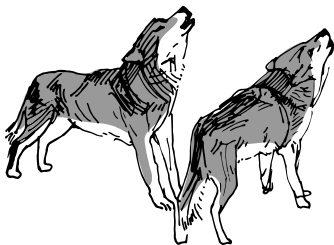

Terénní příručka

LES JE JAKO OTEVŘENÁ KNIHA... ...JEN V NÍ ČLOVĚK MUSÍ UMĚT ČÍST.

Stopy vlků, rysů a medvědů opět křížují českou přírodu. Málokomu se však podaří tato vzácná a chráněná zvířata spatřit na vlastní oči. Žijí skrytým způsobem života, jsou plachá a lidem se vyhýbají. Přesto se o nich můžete ledacos dozvědět. Stačí mít při pobytu v přírodě otevřené oči. Zvířata po sobě zanechávají množství pobytových znaků (stopy, trus, okousané dřeviny apod.). Tato brožurka, která se snadno vejde do obalu mapy, vám pomůže při vašich túrách rozpoznávat stopy běžných i vzácných živočichů, mimo jiné také velkých šelem – vlka, rysa a medvěda. Tyto tři klenoty naší přírody totiž společně s námi žijí v české krajině.

Poté, co je člověk v minulých staletích zcela vyhubil, začaly se k nám velké šelmy postupně znovu vracet. Pro člověka i pro přírodu je to skvělá zpráva – šelmy pomáhají udržovat přírodní rovnováhu a zdraví lesa. Vlci a rysy totiž loví především jeleny, divoká prasata a srnce a pomáhají tak regulovat jejich počty. Pokud je býložravých zvířat příliš, doslova spásají mladé stromky, okusují sazeničky a brání tak obnově lesa.

Vlk, medvěd i rys jsou zvířata velmi vzácná a pohybují se na území o rozloze desítek až stovek kilometrů čtverečních. Poznatky, které přírodovědci a ochránci přírody mají o jejich životě, jsou zatím jen omezené. Sledováním zvířat pomocí GPS obojků lze získat mnohé cenné informace, tyto metody jsou však poměrně drahé. Jsou ale i jiné možnosti: nejjednodušší je terénní sledování pobytových znaků, na které můžete snadno narazit i vy. Čím více údajů o výskytu velkých šelem budeme mít k dispozici, tím přesnější budou odhady jejich počtů nebo zvyklostí. Tyto poznatky pak umožní lepší ochranu velkých šelem i celé naší přírody.

Co dělat, když najdete stopu velké šelmy?

Pokud naleznete stopu, u níž máte podezření, že patří velké šelmě, je nejlepší ji zdokumentovat – vyfotografovat s přiloženým měřítkem (najdete ho na zadní straně této brožury) a zaznamenat GPS souřadnice místa nálezu. Můžete se také na místo vrátit později a pořídit sádrový odlitek. Rozměry stop vám jako první napoví, o které zvíře se může jednat. Stopy všech šelem měříme bez drápů. Užitečné je také všimnout si stopní dráhy – toho, jak jdou stopy za sebou, přičemž můžeme zaznamenat délku a šířku kroku:

3

Tip pro správnou dokumentaci

Fotíme vždy nejlépe zřetelné stopy, kolmo k zemi a z co nejmenší možné vzdálenosti. U stopní dráhy je dobré vyfotit kromě jednotlivých stop i sled 3-4 stop za sebou (také s přiloženým měřítkem).

Zaznamenáme GPS souřadnice.

KAM PODAT ZPRÁVU O VÝSKYTU ŠELEM?

Nejjednodušší je zaslat
pořízené fotografie
přímo Hnutí DUHA.

Můžete využít například:

e-mail stopy@selmy.cz

on-line hlášení na <http://mapa.selmy.cz/>

v případě naléhavé zprávy
můžete využít také

telefonní číslo **728 832 889**

Za všechny informace o výskytu
velkých šelem předem děkujeme.
Pokud vás stopování zvířat zaujme,
můžete se zapojit do Vlčích a Rysích
hlídek, které v oblastech výskytu
velkých šelem organizuje Hnutí DUHA.

Není stopování šelem nebezpečné?

Všechny velké šelmy jsou plachá zvířata a člověku se snaží raději vyhnout. Výjimečně může být člověku nebezpečný pouze medvěd. I ten však před lidmi většinou uteče. V oblastech výskytu medvěda se s ním člověk může potkat v členitém terénu, ve skalách nebo v houštinách, kde v případě nečekaného setkání může reagovat podrážděně. Nebezpeční mohou být také medvědi, kteří ztratili přirozený strach z lidí a chodí se živit odpadky do vesnic nebo horských chat. O takových zvířatech prosím informujte ochránce přírody.

Ačkoliv v mnoha pohádkách vystupuje vlk jako krvelačný zabiják, ve skutečnosti neexistuje důkaz, že by zdravý, divoce žijící vlk ve střední Evropě v několika posledních staletích zabil nebo vážně zranil člověka.

A nevyplašíme vzácné šelmy?

Pokud nenarazíte na „horkou“ stopu, není moc pravděpodobné, že byste při stopování mohli šelmy vyrušit. Při nálezů čerstvých stop bychom ale neměli zvíře sledovat ve směru pohybu (pokud stopa nepovede přímo po turistické značce) abychom šelmu neplašili. Proto pokud narazíte na čerstvou stopu, je vhodnější ji sledovat opačným směrem. Při pobytu v přírodě bychom měli dbát také základních pravidel – nechovat se hlučně a v přírodních rezervacích se pohybovat jen po značených turistických trasách.

JAK ROZPOZNAVAT STOPY RŮZNÝCH DRUHŮ ZVÍŘAT

Každý druh zvířete má svůj charakteristický způsob (nebo několik způsobů) ukládání končetin při pohybu – tzv. **stopní dráhu**. Při pomalé chůzi klade většina savců zadní končetiny do otisků končetin předních (většinou ne zcela přesně). Vznikají tak **dvojotisky**, což může stopaře-začátečníka poněkud zmást. Velikost stop se může i v rámci jednoho druhu lišit – je závislá především na věku a pohlaví zvířete.

Tato příručka obsahuje názorné, někdy schematické kresby. Fotografie skutečných stop a dalších pobytových znaků najdete na monitoring.selmy.cz.

SUDOKOPYTNÍČI

(jelen, srnec, los, prase) mají prsty chodidel přeměněné v kopyto. Dva největší, prostřední prsty nazýváme spárky, na zadní straně končetiny, leží drobné rohovitě útvary zvané paspárky.

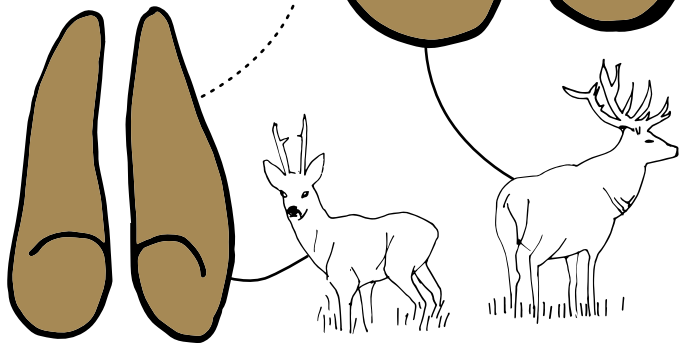

Jelen LESNÍ

Jeho stopy jsou ze všech lesních kopytníků největší, když nepočítáme losa evropského. Jelen otiskuje paspárky pouze výjimečně, například v měkkém hlubokém podkladu.

Srnec OBECNÝ

Jeho otisky jsou nejmenšími, ale také nejčastějšími stopami kopytníků v naší přírodě. Stopy jsou výrazně menší a štíhlejší než jelení.

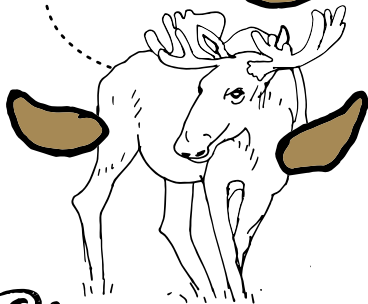

Los EVROPSKÝ

V současné době můžeme losa v naší přírodě potkat především v jižních Čechách (zejména na pravém břehu Lipna), ale ojedinělá migrující zvířata se objevují i v dalších regionech. Losi mají doširoka roztažitelné a velké spárky, které zabírají velkou plochu a usnadňují tak těmto zvířatům pohyb v měkké půdě. Paspárky se otiskují vždy.

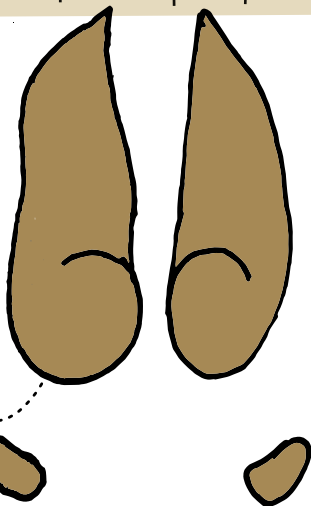
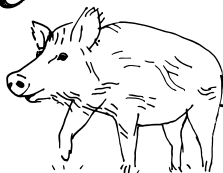
50 %
skutečné
velikosti

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)
Jelen	5-9 x 3,5-7	70-140	5-20
Srnec	3-8 x 2,5-6	60-90	8-15
Los	10-16 x 9-13	180-240	20-40
Prase divoké	3-8 x 2,5-6	40-80	5-20

Prase DIVOKÉ

Většinou otiskuje ve stopě také paspárky, které přesahují šířku vlastního kopyta.

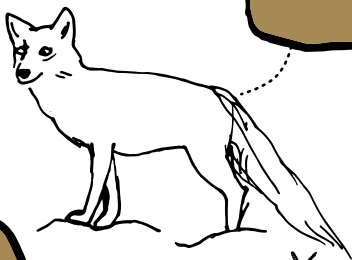
PSOVITÉ ŠELMY

se pohybují většinou tzv. čárováním, to znamená, že stopy jsou seřazeny v jedné čáře za sebou (mezi levou a pravou nohou je jen malé rozkročení). Na rozdíl od kočkovitých šelem se vždy otiskují drápy. Přední stopy bývají trochu větší a širší než zadní.

7

Liška OBEČNÁ

Stopy lišky se podobají stopám menšího psa, ale dva prostřední prsty jsou posunuty více dopředu a stopa je tak užší a podlouhlejší.

Šakal OBEČNÝ

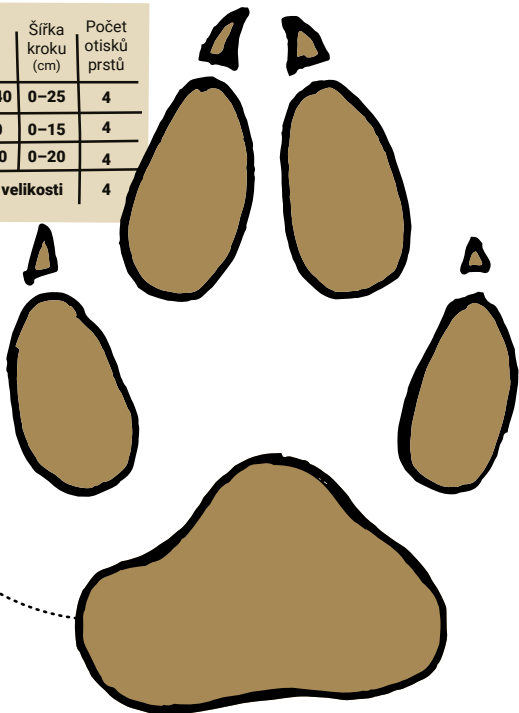
Stopa šakala je podlouhlá, poměrně úzká. Velikost zhruba jako větší liška. Typickým rysem šakalí stopy jsou srostlé prostřední dva prsty a výrazně dopředu vystupující prostřední dva drápy.

Vlk

OBECNÝ

Stopa vlka je tvarem podobná liščí, ale zhruba dvakrát větší. Dlaňový (největší) mozol je posazen hodně vzadu, takže vzniká velké volné místo mezi všemi pěti mozoly. Zadní stopy bývají štíhlé a kuželovitě zašpičatělé, přední stopy jsou širší. Jednotlivé stopy vlka lze snadno zaměnit s psími – ty jsou většinou kulatější a širší, někdy se slaběji otištěnými drápy. Rozlišení samotných stop psů a vlků je však velmi problematické a často zcela nemožné. Jedním z možných rozlišovacích znaků je stopní dráha vlků v klusu, která probíhá terénem přímo a tvoří pouze jednu linii (čárování). Naopak psi většinou různě kličkují a mají mezi stopami alespoň malý rozkrok (dvě linie stop). Pokud kluše více vlků pohromadě, našlapují často do stop prvního vlka, takže nelze poznat, kolik zvířat procházelo. Rozdělí se většinou jen před křovisky nebo jinými překážkami v cestě.

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)	Počet otisků prstů
Vlk	8–14 x 8–10	100–140	0–25	4
Liška	4–6 x 3–4	40–90	0–15	4
Šakal	5–7 x 3–4,5	40–100	0–20	4
Pes	podle rasy	podle velikosti		4

KOČKOVITÉ ŠELMY

mají zatažitelné drápy a kulaté stopy. Ve stopní dráze jsou často dobře viditelné levé a pravé řádky stop (zvířata nečarují).

9

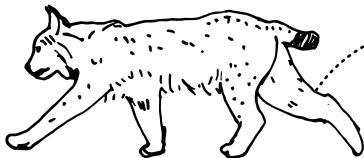

Kočka DIVOKÁ

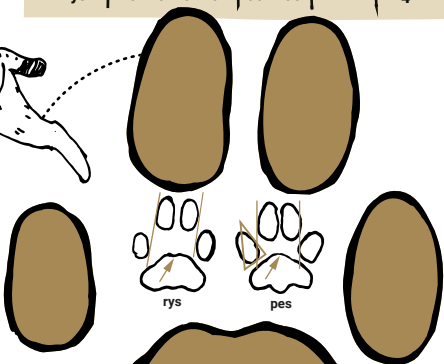
Drápy kočky se otiskují velmi výjimečně (například na strmém svahu). Většina kočičích stop patří kočkám domácím, které se někdy potulují i hluboko v lesích. Kočka divoká má mohutný široký ocas a poněkud větší stopy. U nás se vyskytuje jen velmi vzácně. Na Slovensku však žije až tisíc a v Německu dokonce 3-5 tisíc těchto šelem. Příležitostný výskyt kočky divoké v našich lesích tedy není vyloučen.

Rys OSTROVID

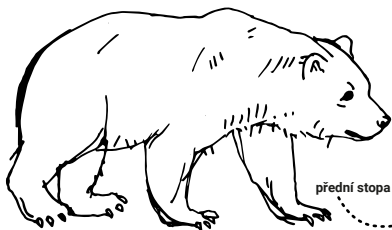
Rys má stopy podobné kočičím, ale několikrát větší. Jsou oválného tvaru, někdy mírně asymetrické (jeden z předních prstů více posunut nahoru). Dlaňový polštárek je na horním vrcholu mírně vyhloubený, nikdy ne vypouklý jako např. u psa. Zadní tlapa bývá štíhlejší a menší než přední. Drápy mohou být otištěny, např. při chůzi do prudšího svahu nebo při skoku. Rysi chodí s oblibou po padlých kmenech.

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)	Počet otisků prstů
Kočka	2,5-4,5 x 3-4	15-30	3-7	4
Rys	6-10 x 6-10	60-150	7-12	4

Někdy nejsou u psích stop otištěny drápy a mohou se podobat stopám rysa. Rozdílí jsou však patrné především v postavení prstů a tvaru patního mozolu.

MEDVĚDOVITÉ ŠELMY

zadní stopa

přední stopa

50 % skutečné velikosti

50 % skutečné velikosti

Medvěd HNĚDÝ

Medvědí stopy poznáte snadno podle velikosti a charakteristického tvaru. Otisk zadní končetiny připomíná otisk bosého lidského chodidla s dobře rozeznatelnými pěti prsty a dlouhými drápy. U přední končetiny se otiskuje jen přední část chodidla, taktéž s pěti prsty s mohutnými drápy. Pokud jde medvěd krokem, přišlapuje část předních stop zadními končetinami. V zimě nalezneme stopy jen méně často, protože medvědi spí, i když jen lehce (tzv. nepravým zimním spánkem).

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)	Počet otisků prstů
Medvěd	10–16 x 10–20	50–60	15–25	5

* U medvěda jsou uváděny rozměry předních stop.
Zadní stopy medvěda mohou být dlouhé od 17 do 30 cm.

LASICOVITÉ ŠELMY

mají pětiprsté končetiny a pohybují se nejčastěji poskoky (neplatí pro jezevce), při nichž vznikají typické stopní dráhy – dvojice stop, jejichž vzájemná vzdálenost závisí na rychlosti pohybu.

Kuny a lasice

11

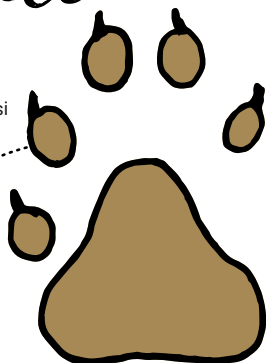
stopní dráha poskakující kuny

stopní dráha kuny při úprku

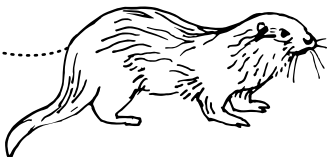

Stopy kuny lesní, kuny skalní, lasice kolčavy a lasice hranostaje jsou velmi podobné a liší se pouze rozměry

Vydra říční

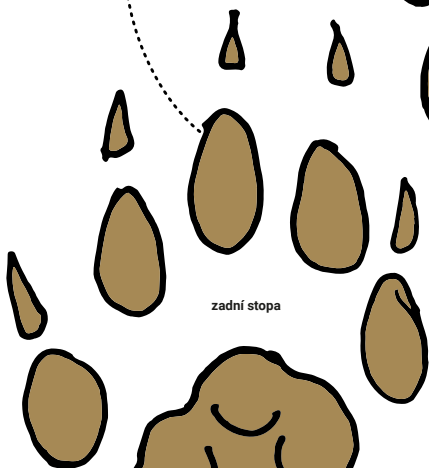
ŘÍČNÍ

Stopy vydry říční můžeme najít nejčastěji poblíž potoků a vodních nádrží, někdy i ve větší vzdálenosti od vody. Stopní dráhy jsou velmi proměnlivé. Otisk pátého nejmenšího prstu je často jen nevýrazný. Plovací blána se otiskuje jen za zcela ideálních podmínek.

přední stopa

zadní stopa

Jezevec LESNÍ

Stejně jako medvěd má jezevec pětiprstá chodidla s dlouhými drápy. Také v zadních stopách se otiskuje celá plocha chodidla. Stopy i stopní dráhy jezevce jsou však pochopitelně několikanásobně menší než medvědí.

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)	Počet otisků prstů
Kolčava	1,5-2 x 0,7-1	15-50	3-5	5
Hranostaj	2-2,5 x 1,5	15-20 (-70)	4-5	5
Kuna	4-4,5 x 2,5-3,5	50-60	8-10	5
Jezevec*	5-7 x 4-6	20-50	10-15	5
Vydra	5-6,5 x 5-6,5	podle zp. pohybu	8-13	5

* U jezevce jsou uváděny rozměry předních stop. Zadní stopy jezevce mohou být dlouhé 6-8 cm.

DALŠÍ LESNÍ ŽIVOČICHOVÉ

druh	Stopy: délka x šířka (cm)	Délka kroku (cm)	Šířka kroku (cm)	Počet otisků prstů
Zajíc*	5-6 x 3-4	délka skoku 50-300	7-10	5 (zadní 4)
Veverka	4 x 2	30-100	2-3 (zadní 5-10)	4 (zadní 5)

* U zajíce jsou uváděny rozměry předních stop. Zadní stopy zajíce mohou být dlouhé 6-16 cm.

Zajíc POLNÍ

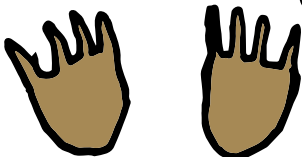
Pohybuje se nejčastěji skokem. Jednotlivou stopu si můžete splést se stopou psovitě šelmy (je relativně velká, s drápy). Stopní dráha je ovšem nezaměnitelná: dvě mohutné zadní stopy zajíc při skoku předsouvá před přední, drobnější stopy.

stopní dráha zajíce

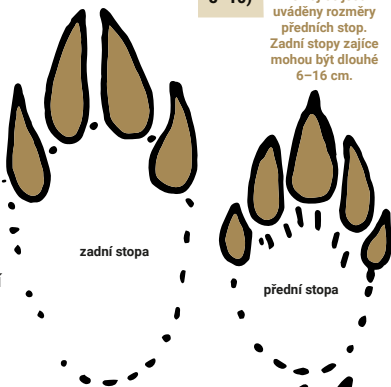

Veverka OBEČNÁ

Veverka se pohybuje hopkáním, zadní nohy klade před otisky předních. Přitom přední a zadní končetiny dopadají vždy vedle sebe, takže výsledná stopní dráha je tvořena čtveřicí stop.

přední stopa

zadní stopa

14 TETŘEVOVITÍ PTÁCI

Na území České republiky žije několik druhů tetřevovitých ptáků, všichni jsou velmi vzácní. Jejich populace jsou silně ohrožené činností člověka a zmenšováním jejich přirozeného prostředí. Proto je třeba v místech výskytu dbát zvýšené opatrnosti a nevstupovat do označených oblastí.

Narazíte-li na jejich stopy, nechodte po stopě a raději z místa odejděte. Obzvláště v zimě znamená pro tetřeva i tetřívka každé drobné vyplašení a nutnost vzletu ohrožení života vysílením. Tetřev hlušec, tetřívka obecná a jeřábek lesní se vyskytují v jehličnatých lesích několika málo pohraničních pohoří České republiky. Jejich přežití závisí na klídu, který jim bude v těchto oblastech poskytnut jak od masové turistiky, tak od intenzivního lesního hospodářství.

Tetřev HLUŠEC

Dosahuje téměř velikosti krocana a má široký, zakulacený ocas. Samci jsou tmaví, samice rezavohnědé, s červenou skvrnou na hrudi. U stop je typické široké rozevření krajních prstů svírajících úhel 180°. U tetřevů se dobře otiskují i drápy a zadní prst, který bývá 2,5-3 cm dlouhý. Stopy se stáčí do středu stopní dráhy a jsou kladeny za sebou tak, že na sebe téměř navazují

Tetřívka OBEČNÁ

Jeho velikost odpovídá velikosti kura domácího. Samec je černý (s nafialovělým leskem), bílé jsou pouze spodní ocasní krovky, spodina křídla a úzká křídelní páska. Nápadný je červený hřebínek nad okem a lyrovitý ocas. Samice je nenápadná, šedohnědá s černým proužkováním. Stopa tetřívky je velmi podobná stopě tetřeva, pouze přibližně o třetinu menší ve všech porocích.

stopní
dráha
tetřeva

stopní
dráha
jeřábka

Jeřábek LESNÍ

Je asi o polovinu menší než tetřev. Obě pohlaví jsou svrchu rezavohnědá, s šedými ocasními pery zakončenými výraznou černou páskou. Samci mají na hrdle světle ohraničenou černou skvrnu. Stopa jeřábka je opět velmi podobná stopě tetřeva, avšak zhruba o polovinu menší.

druh	Stopy:
	délka x šířka (cm)
Tetřev	8–12 x 7–11
Tetřívěk	7–8 x 6–7
Jeřábek	5–6 x 4–5

DALŠÍ POBYTOVÉ ZNAKY

Pokud nejsou vhodné podmínky na stopování, můžeme přítomnost velkých šelem zjistit například podle **trusu**. **Vlčí** trus je válcovitý o průměru kolem 3 cm (liška 2–2,5 cm), plný srsti nebo úlomků kostí. Vlci často trus ukládají na vybraná místa, kde pak lze najít více hromádek blízko sebe. Také **rys** má trus válcovitý, ale většinou ho, podobně jako ostatní kočky, zahrabává.

Medvědí trus vypadá velmi různorodě (3–6 cm tlustý válec, nepravidelná hromada a nebo i řídké lejno podobné kravskému).

V létě a na podzim jsou v něm dobře viditelná semena nebo jiné rostlinné zbytky, někdy také krovky hmyzu.

Medvědi občas označují některé stromy – zejména jehličnaté – **mohutným drásáním kůry nebo záhryzy**. Zde může ovšem dojít k záměně s loupáním kůry od jelenů nebo dlabáním datlovitých ptáků, kteří způsobují podobná poškození stromů. Jeleni loupou kůru tak, že ji spodními zuby podeberou a trhnutím hlavy nahoru sloupnou.

Na stromě pak zůstávají cáry kůry viset shora. Proto je nezbytné věnovat pozornost tomu, zda jsou v kůře patrné rovnoběžné otisky drápů nebo zbytky srsti (medvědi se o stromy rádi otírají).

Stromy poškozené medvědem (vlevo) a jelenem (vpravo) vypadají někdy podobně. Medvědí stromy většinou poznáme podle hlubokých zákusů až na dřevo, zachycuje se také množství jemných chlupů. Jeleni loupají jen kůru a lýko.

Pokud se pohybujete v lese i po setmění, vzácně se můžete setkat i s **hlasovými projevy** šelem. Nejčastěji koncem léta a na podzim vyjí vlci. V únoru, případně březnu se páří ryši a hlasitě mňoukají: jejich „auum“ je možné slyšet až na kilometr daleko. Medvědi se hlasově většinou příliš neprojevuji, a pokud ano, určitě se nespletete. Častěji ale v podvečer uslyšíte hlasy sov nebo jiných zvířat, např. hlasitě štěkajících srnců, v době říje (od září) jelenů, nebo štěkavé kvílení lišek.

OHROŽENÍ PRO VELKÉ ŠELMY

Bohužel, i přes zákonnou ochranu nemají u nás velké šelmy snadný život. Největší hrozbu pro vlky, rysy a medvědy představuje nelegální lov – pytláctví. Podstatné jsou i změny v krajině, především vzrůstající zástavba v důležitých migračních koridorech, budování rozsáhlých rekreačních areálů, nadměrný turistický ruch a také intenzivní lesní hospodaření. Velké šelmy jsou pak vyrušovány ve svých klidových oblastech, nebo se nemohou přemísťovat svými tradičními cestami.

VELKÉ ŠELMY V ČESKÉ REPUBLICĚ

Výskyt **vlka** se v České republice se v posledních letech dynamicky proměňuje. První smečka se u nás po více než 150 letech usadila a rozmnožila v Máchově kraji v roce 2014 a v roce 2018 na území České republiky zasahovalo již 16 teritorií smeček či teritoriálních párů. Zatím se vlci usazují především v hraničních pohořích, ale vzhledem k situaci v sousedních státech (především Německu a Polsku) se dá předpokládat i další šíření šelmy hlouběji do vnitrozemí.

Oproti tomu území obývané **rysem** se v posledních letech výrazně neproměňuje. V jihozápadních Čechách se rysy vyskytují v Českém lese, na Šumavě a Pošumaví, Blanském lese či Novohradských horách.

Celou populaci (včetně rysů žijících na bavorské a rakouské straně hranice) tvoří zhruba 110 dospělých jedinců. Rys trvale žije také na druhém konci republiky – na území CHKO Beskydy, kde jeho výskyt navazuje na Karpatskou populaci. V Beskydech, Javorníkách a navazujících pohořích se v posledních letech pravidelně rozmnožuje zhruba deset až dvanáct jedinců.

Také **medvědi** patří mezi stálé obyvatele československého pohraničí. Obvykle se jedná o sotva pár jedinců (0-5), kteří se nejčastěji objevují na severu Bílých Karpat, v Javorníkách či Beskydech, ale není prokázáno, že by se medvědi na naší straně hranice rozmnožovali.

HNUTÍ DUHA POMÁHÁ CHRÁNIT VELKÉ ŠELMY A ČESKOU PŘÍRODU:

17

Porádáme Vlčí a Rysí hlídky

Celou zimu i během roku organizujeme v místech výskytu velkých šelem Vlčí a Rysí hlídky. Skupiny speciálně vyškolených dobrovolníků monitorují výskyt šelem a svou přítomností odrazují pytláky. Hlídky zároveň získávají důležité údaje o výskytu šelem.

Vzděláváme a komunikujeme

Budoucnost velkých šelem je více než u jiných druhů závislá na názorech a postojích nás lidí. V oblastech výskytu velkých šelem pořádáme přednášky a besedy na školách a v obcích, organizujeme výstavy a informační stánky. Osobní kontakt zlepšuje komunikaci mezi místními obyvateli, ochránci přírody a myslivci a vyvrací pověry, kterými je život velkých šelem opředen.

Chráníme migrační cesty velkých šelem

Stále intenzivnější automobilová doprava a budování nových průmyslových areálů může významně narušit tradiční migrační cesty velkých šelem. Hnutí DUHA prosazuje zachování důležitých migračních koridorů a výstavbu „zelených mostů“ pro divoká zvířata v místech, kudy nejčastěji procházejí přes stávající či plánované silnice nebo železnice.

CHOVATELŮM OVČÍ A KOZ:

V oblastech výskytu velkých šelem poskytujeme individuální poradenství k zabezpečení hospodářských zvířat a k získání dotace na preventivní opatření proti útoku šelem.

Kontakt na poradenství:
E-mail: info@ochranaovci.cz
Telefon: 734 233 993 (Michal Bojda, Beskydy) nebo 728 832 889 (Miroslav Kutal, celá ČR)

ZABEZPEČENÍ HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT PŘED ÚTOKY

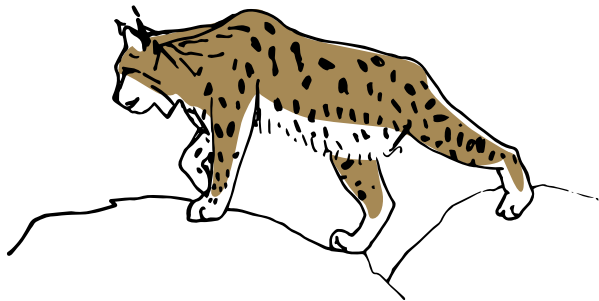
velkých šelem

Nejvíce ohrožená jsou zvířata volně se pasoucí na odlehlých loukách obklopených lesem. Nebezpečí se ještě zvyšuje v noci. Jedním ze způsobů ochrany je proto omezit volný pohyb pasených zvířat na nejrizikovějších lokalitách od soumraku do rána. Pokud však zavírání do košárů, pevných chlévů či přesun na bezpečnější lokality pastevní systém neumožňuje nebo byl příliš časově a finančně náročný, je třeba hledat jiné řešení ochrany stád.

Jedním z neefektivnějších opatření je trvalá přítomnost pasteveckých psů u stáda. Dobře vychovaný pastevecký pes socializovaný se stádem ovcím neublíží a ohradou vymezené pastviny, jež jsou jeho teritoriem, pečlivě stráží. Vše o pasteveckých psech a správné výchově naleznete v publikaci **Pastevečtí psi: praktická příručka pro chovatele ovcí a koz.**

Velmi účinně mohou šelmám zabránit v napadení dobytka také správně postavené síťové elektrické ohradníky, mobilní nebo pevné elektrifikované ohrady, vždy však musí být zajištěné proti podhrabání, například nejnižším vodičem umístěným 20-30 cm nad zemí. V tom případě je však nutné zajistit pravidelnou údržbu, aby ohradník neprorůstal trávou nebo instalovat folii proti zarůstání, kůrový mulč apod. Elektrické ohradníky lze využít také pro ochranu včelích úlů.

Ať už chovatel používá některé z doporučených opatření, nebo má zvířata jen v ohradníku, který zabrání, aby zvířata utíkala na okolní pozemky, má nárok na vyplacení náhrady škody a podle zák. č.115/ 2000 Sb.

Velké šelmy patří mezi ohrožené druhy české fauny. Vlivem ilegálního lovu ale mohou opět vyhynout. Zachování rysů, vlků a medvědů v naší krajině se neobejde bez vaší pomoci:

PŘIJEĎTE NA HLÍDKY

Potřebujeme dobrovolníky, kteří se po odborném proškolení zúčastní hlídek. Více informací na www.selmy.cz/hlidky

DEJTE NÁM VĚDĚT

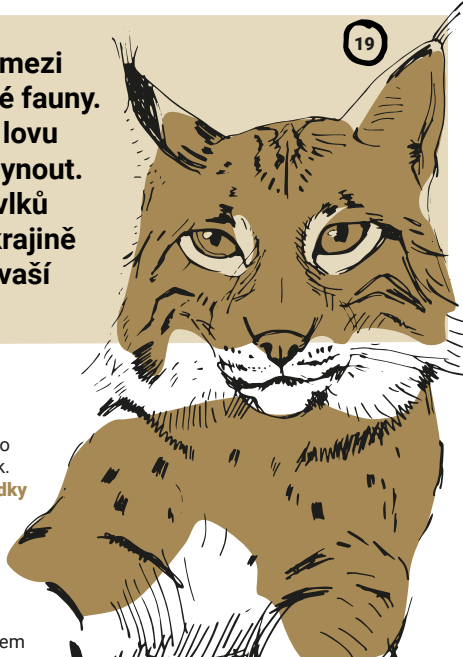
O SVÝCH POZOROVÁNÍCH

Čím více údajů o výskytu velkých šelem budeme mít k dispozici, tím přesnější budou odhady jejich počtů i zvyklostí a tyto poznatky pak umožní lepší ochranu samotných šelem i celé naší přírody. Zprávu a případné fotografie nám můžete zaslat na stopy@selmy.cz nebo využijte další možnosti, uvedené na začátku příručky.

PODPOŘTE OCHRANU RYSŮ A VLKŮ

Hnutí DUHA Olomouc pořádá projekty na ochranu vzácných šelem. Naše práce je nezisková a neobejde se bez finanční pomoci lidí, jako jste vy. Staňte se jedním z **Přátel velkých šelem**.

Více na www.selmy.cz/podpora.
Nakupujte v šelmím eshopu obchod.selmy.cz.

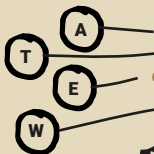

Chceš se dozvědět víc?

Každý měsíc vydáváme e-mailový zpravodaj plný zajímavostí o velkých šelmách. Objednat si jeho zaslání můžete zdarma na stránkách www.selmy.cz. Novinky ze světa šelem můžete sledovat také přes Facebook na stránce **Ochrana velkých šelem**.

Hnutí DUHA Olomouc

je jednou ze sedmi poboček celostátní ekologické organizace Hnutí DUHA. Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami, pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.

Dolní náměstí 38, 779 00 Olomouc
585 228 584, 728 832 889
olomouc@hnutiduha.cz, info@selmy.cz
www.olomouc.hnutiduha.cz

SELMY.cz

Hnutí DUHA
místní skupina Olomouc

vydalo Hnutí DUHA Olomouc, 2019

Text: Miroslav Kutal, Libor Praus, Kateřina Ulmanová

Úprava a ilustrace: Beata Rakovská

Vytisknuto na recyklovaném papíře.

Více informací

M. Bouchner: *Stopy zvěře*. Ottovo nakladatelství, Praha 2003.

M. Anděra, I. Horáček: *Poznáváme naše savce*. Sobotáles, Praha 2005.

J. Jungel, J. Geisler: *Atlas savců České a Slovenské republiky*. Academia, Praha 2002.

W. Jędrzejewski, V. Sidorovich: *The art of tracking animals*. Polish Academy Of Sciences, Białowieża 2010

Černe R., Krofel M., Jonozovič M., Sila A., Potočník H., Marenče M., Molinari P., Kusak J., Berce T., Bartol M. 2019. *A Fieldguide for Investigating Damages Caused by Carnivores: Brown Bear, Grey Wolf, Golden Jackal, Red Fox, Eurasian Lynx*. Slovenia Forest Service - LIFE DINALP BEAR project, Ljubljana, Slovenia

www.selmy.cz – vše o velkých šelmách nejen v ČR

www.carnivores.cz – website in English

www.ochranaovci.cz – pro chovatele hospodářských zvířat

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Operační program Životní prostředí

Náklady na vydání a tisk publikace byly spolufinancovány Evropskou unií – Fondem soudržnosti v rámci Operačního programu Životní prostředí a Karlovarským krajem.

